

POZNAMO STISKE SODOBNEGA ČLOVEKA ?

I. UVOD

Čas ki ga živimo, je res ugoden za bohotenje anksioznosti, depresij ter njima sorodnih stisk današnjega človeka. Aktualne domače družbene in ekonomske razmere z vsem znano svetovno krizo vse skupaj samo še stopnjujejo. Zdi se, da ni na vidiku ne posameznika (niti izvoljenega predstavnika ljudstva, niti strokovnjaka oz. človeka, ki bi mu preprosto zaupali), ne skupine oz. gibanja (ali ideologije) ki bi ljudi navdajalo in vedrilo z upanjem.

Ob analizi kompleksnosti stanja, ne moremo mimo mentalitete naroda, ki se je oblikovala v specifičnih zgodovinskih okoliščinah, pa družbenih in socialnih sprememb v zadnjih desetletjih, še posebej po osamosvojitvi in mimo sprememb, ki si dramatično sledijo.

Precej poenostavljeno rečeno, smo se Slovenci (naši predniki) v glavnem razvijali v narod od pastirjev, preko hlapcev, vazalov in različne vrste janičarjev do mezdnih delavcev in drugih plačancev, torej kot brezpravna in uboga raja, kot prebivalci obrobni provinc, krajin, banovin, monarhije, federacije (e-unije?). Kot ljudje in bio-psiho-socialna bitja smo vseskozi trpeli, hrepeneli in občasno (eni bolj drugi manj) koristili prilike za drugačno življenje in drugačni položaj. Zato je razumljivo da so naši starši izkoristili priliko in razgrabili koščke zemlje (naše lepe domovine), postali »svoji na svojem«, pregnali (tedanje in potencialne) zatiralce in izkoriščevalce, ter gradili »lepšo in boljšo prihodnost«. Uživali v svobodi, neodvisnosti, vedno višjem standardu življenja, kopičenju materialnih dobrin.

Slovenci smo znani po tem, da hočemo (moramo) imeti svojo hišo, če ne hišo pa vsaj vikend ali parcelo (košček svoje zemlje), pa seveda vse drugo kar simbolizira samostojnost, neodvisnost in moč. Ob družbenih in ekonomskih možnostih, pa seveda osebnem egoizmu

¹ Heliodor Cvetko, univerzitetni diplomirani psiholog, psihoterapevt in supervizor; Nad jezerom 6, 2235 Sveta Trojica v Slovenskih goricah; heliodor.cvetko@guest.arnes.si; Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor, Lavričeva 5, 2000Maribor.

(izbiranju lažjih variant) smo šli tako daleč, da smo se na različnih področjih funkcioniranja močno oddaljili od prvotno zastavljenih ciljev, vrednot in tega kar je res dobro, za narod in posameznika. To mnogotero odtujenost na področju medosebnih, družinskih in medgeneracijskih odnosov lepo simbolizira v zadnjih desetletjih nastali rek, da »mladi in stari ne gredo skupaj«. To seveda drži, če si to (življenje vsak na svojem) lahko privoščimo in če se za sožitje generacij ne potrudimo. Ker pa trudenje (kdaj pa kdaj potrpeti, se čemu odpovedati) v prid sožitja in skupnega dobrega v tem času postmoderne in čislanja predvsem individualne prosperitete (najprej jaz, biti prvi, naj., naj...), ter surovega posamoosvojitvenega kapitalizma itak ni čislano kaj šele vrednota, je razumljivo da so starostniki in otroci najbolj izpostavljeni in ogroženi segmenti naše skupnosti. Izpostavljeni in ogroženi zato, ker drugi še nimajo, prvi pa nimajo več, svoje usode v svojih rokah. Aktivna, srednja generacija, otroci prvih in starši drugih, pa so tako zaposleni sami s seboj (zagotoviti preživetje, ekonomsko samostojnost, standard- imetje,...) da nimajo časa za vzdrževanje, kaj šele negovanje odnosov. Se pomembnosti medčloveških odnosov ne zavedajo, ali jim preprosto zmanjkuje moči. Zato smo ob spremljanju življenja posameznikov, družin in širše skupnosti priče številnih anomalij, nesrečnih posameznikov in dejanj (ali apatičnosti) iz oz. zaradi obupa. Tudi samomorov. Številni, tako mladostniki kot starostniki si s tem »skrajšajo muke«,a le zelo redki storijo to skrajno dejanje nad samim seboj zaradi fizičnih bolečin ali invalidnosti, večina pušča za seboj sledove razočaranja,osamljenosti in obupa.

II. DEJAVNIKI, KI NAJBOLJ VPLIVAJO NA NARAŠČANJE STISK

II.1) HITER TEMPO ODVIJANJA ŽIVLJENJA

Prepričan sem, da življenje v zgodovini razvoja človeške vrste za povprečnega posameznika ni bilo nikoli prav lahko. Hkrati pa drži, da življenje preprostega posameznika še nikoli ni bilo tako kompleksno kot je danes. K temu zanesljivo v prvi vrsti prispeva hiter tempo življenja. Pred nedavnim sem prebral:

alex:

»Meni se zdi, da prav hiter tempo pred nas postavlja ovire. Otroci so preobremenjeni...v službi je štala...doma zmanjkuje denarja. Od doma se gre zgodaj, da mularijo spraviš v vrtce, šole. Zaglaviš v prometu in zamudiš v službo. šef ti zato skoči na glavo. še kakega sodelavca tudi trka polna luna....potem ura za domov. Spet hitenje po otroke...razvažanje po prostih aktivnostih....glasba, šport, jeziki, kuhanje za jutri. Zraven je treba še stroj zalauft, posesati, biti prijazen s sorodstvom. Far too much za navadnega zemljana ki služi ljubi kruhek. Meni se zdi, da sta nedelja in prazniki edini dnevi ko se vsi lahko malo spočijejo in to bi bilo treba izkoristiti. Ne na način, da greš šopingirati, ampak tako, da upočasniš, malo se pocrkljaš, privoščiš kak izlet. Potem bi res bilo manj depresivnih bab in pijanih dedcev«

Gornji zapis na enem izmed internetnih blogov lepo predstavlja mnoge, ki od jutra do večera »lovijo minute« kot igriva mačka svoj rep, pa se ji nazadnje le-ta vedno izmuzne. Tako imamo pogosto občutek, da izgubljammo bitko z roki, termini, nalogami, urami in minutami.

Vedno boljše in učinkovitejše komunikacijske poti (moderne avtoceste, železniške proge, letalske zveze,...), sodobna tehnologija (hitri avtomobili, vlaki, letala) in drugi rezultati vedno pomembnejše in popularnejše logistike, v bistvu niso pripomogli k temu, da bi zato imeli več časa za sebe, za počitek, za druženje, za kvalitetne odnose,

Brez zavestne odločitve, jasnih meja in truda nam najsodobnejši produkti ne zagotavljajo nobenih prednosti oz. ne prispevajo k blagoru posameznika.

Smo vedno hitrejši in mobilnejši, svet in razdalje pa vedno manjše, vse postaja dosegljivo, informacije se širijo tako hitro, da zemeljske razdalje zanje ne predstavljajo nobene ovire več in bivanje na katerem koli koščku zemlje s tega vidika ne predstavlja več niti hendikepa niti prednosti.

Naraščajoči standard in »boljše možnosti« pa ob zapovedanem potrošništvu posamezniku v naslednjem trenutku, ko si jih je ustvaril, le-te tudi odvzamejo. Le redki res živijo pridobitve časa v korist pravih vrednot.

II.2.) TEŽNJA K VEDNO VEČJI UČINKOVITOSTI

Učinkovitost je eden od temeljnih in osrednjih pojmov moderne ekonomije in skoraj sinonim uspešnosti. Zelo dobro se zrcali v imperativih biti prvi, biti največji, biti najboljši. Seveda tudi

v iskanju dobička, poslovnem obvladovanju trga, konkurence, potrošnikov,... Kam skrajno sledenje tem imperativom vodi je lep dokaz zadnja svetovna ekonomska kriza (2008/9/10), pa stanje planeta s grožnjami ekoloških in klimatoloških katastrof. Zaradi neizmerne pohlepe posameznikov in sistemov (ekonomskega, gospodarskega, finančnega, političnega,...) ki so to omogočali, se je sesul svetovni trg, posledice česar vsi čutimo. Najbolj tragično pa je, da je šel odziv vsega sveta (odgovornih, vodilnih posameznikov) v smeri stabiliziranja »starega« načina funkcioniranja in ne v spremembe, ki bi zagotavljale drugačen razvoj dogodkov. Zgleda, da kriza še ni bila dovolj globoka in ni trajala toliko časa, da bi spregledalo dovolj kritične mase, ki bi potem terjala in izvedla potrebne spremembe. Zato je ponovitev česa podobnega (krize) v še hujši obliki zelo verjetna.

Teženje k čim večji učinkovitosti se v mikro življenjskih situacijah lepo zrcali v odnosih med ljudmi. Egoizem ki presega skrb za sebe in prehaja v »zgolj skrb za sebe« ter doseganje ciljev »preko trupel« sta dobra pokazatelja teh anomalij. Npr. v borbi za točke in lepe ocene ni več niti spontanega pomaganja med sošolci in vrstniki, kaj šele včasih zelo znanega in zloglasnega goljufanja v šoli. Med sosedsko pomoč (predvsem v urbanih okoljih) usiha, v delovnih okoljih je zelo težko uveljaviti timsko delo, saj onemogoča (zmanjšuje) konkurenco (med posamezniki), soodvisnost pri doseganju rezultata pa je za mnoge skrajno neznosna.

Vsi, ki se poklicno ali kako drugače ukvarjamo z ljudmi opažamo, kako se izgublja občutek za sočloveka. Najlažje je to prepoznati v naraščanju nasilja in v naraščanju tolerantnosti do tega pojava. Problem pa ni le slab občutek za meje (interese, potrebe, dobro) sočloveka, temveč skrajno neodgovoren odnos do sočloveka, češ »vsak naj se za sebe briga« in »vsak naj se pobriga za sebe«. Mnogokrat nas ne omehčajo niti bolečina in trpljenje, kaj šele revščina in beda.

II.3.) SPREMINJANJE VLOG DRUŽINE, SORODSTVENIH VEZI, PRISTNIH PRIJATELJSKIH SOCIALNIH MREŽ

Spreminjajoče se družine in usode posameznikov v njih, še posebej seveda otrok, predstavljajo velik, tako osebno njihov, kakor tudi družbeni problem. Mnoge moderne družine ne opravljajo več svojega osnovnega poslanstva, z naravno reprodukcijo ne zagotavljajo ohranitev naroda, niti v sodelovanju z drugimi družbenimi institucijami ne

izvajajo socializacije svojih »mladičev« do stopnje, ko se lahko kot koristni (samostojni, zreli, srečni,...) odrasli posamezniki vključijo v družbena dogajanja.

Družina in skupnost izgubljata pomen, v ospredje vse bolj stopa posameznik.in njegove individualne pravice, težnje, uspeh. Tradicionalno vlogo družine vedno bolj prevzemajo druge »moderne« oblike so-bivanja

Poveličevanje individualizma in dvig življenjskega standarda v zadnjih desetletjih (pred zadnjo ekonomsko krizo) je omogočil razbohotenje grde zmote, da »mladi in stari ne gredo skupaj«. Kaj šele da smo drug drugemu potrebni in da je povsem naravno da smo v določenih življenjskih obdobjih in okoliščinah drug od drugega odvisni. Tako se veliko bolj ukvarjamo s »krivičnim« dejstvom, da vedno več starejših ne more pokriti stroškov boljšega doma za ostarele (v stilu kakšna svinjarija je to, da država ne more zagotoviti višjih pokojnin), kot pa s problemom odtujenosti in odsotnostjo potrebne solidarnosti in sorodstvene skrbi za ostarele svojce. Potem pa srednji generaciji pomagamo živeti s težkim srcem in slabo vestjo (psihologi, psihiatri, psihoterapevti, duhovniki,...), otroke in mladostnike kot prostovoljce vodimo v domove za ostarele, starejše ljudi pa vključujemo v delo vzgojno varstvenih ustanov. Da kažemo ene drugim (kot »modernim« otrokom kravice, ovčke in koze v živalskih vrtovih), ali celo skušamo nadoknaditi prikrajšanosti do katerih prihaja zaradi odtujenosti generacij, samopašnosti in egoizma posameznikov ter politik in »filozofij«, ki (s točno določenimi nameni) stojijo za temi zmotami.

Negativne posledice čislanja zmot »vsak naj se le za sebe briga«, »mladi in stari ne gredo skupaj« in podobnih čutimo na vsakem koraku družbenega življenja. Nekaj posledic prve sem že navedel. Omenim naj le še pravo majhno katastrofo na vzgojnem področju, kjer ne le da vzgojno delovanje v javnem prostoru ni zaželeno, priče smo celo grožnjam in tožbam, če si kdo dovoli »tujega« otroka opomniti, okregati ali naravnati k ustreznemu vedenju. Ko v psihološki pisarni dnevno poslušam tožbe mnogih staršev glede neobgljivosti in neobvladanega vedenja svojih otrok se mi kar milo stori po časih, ko se je vsak (starejši, odrasel) čutil odgovornega in upal poseči vmes ter ustrezno ukrepati v primeru nesprejemljivega vedenja otrok.

Da ne navajam primerov ne reagiranja v situacijah agresivnega oz. nasilnega vedenja; »pogledati vstran in iti naprej« postaja povsem sprejemljiv družbeni vzorec vedenja. Pa naj si gre za naraščajoče primere med vrstniškega nasilja ali za grobosti med starejšimi in otroci in obratno, ali za prepogosti način partnerskega dopovedovanja in prepričevanja. Saj so znani

podatki o pogostosti »zaletavanja v podboje vrat«, udarjanja v robove omaric« ali »padanja po stopnicah«.

Prav tako je v krizi negovanje pristnih prijateljskih vezi. Torej tistih, kjer korist ni na prvem mestu, pa čeprav definiramo pravo prijateljstvo ravno po tem, da lahko pri pravem prijatelju računaš na naklonjenost in pomoč in to takrat, ko ti gre slabo, ko ga potrebuješ. Verjetno je del resnice tudi v tem, da v času blagostanja ne nastajajo prijateljstva, pravo tovarištvo se rojeva v stiski, bolečini. Za časa blagostanja se tvorijo le interesne skupine, klike, izkoriščevalske naveze. In zadnja desetletja nam je šlo kar lepo, mnogi so živeli samozadostno, kot da drug drugega nikoli več ne bodo potrebovali.

Vedno manj osebnega druženja je celo na podeželju, mestne četrti in blokovska naselja pa z množico prisotnih tvorijo dobre možnosti za negovanje anonimnosti. Toliko nas je, da se že zaradi tega ne moremo posvečati drug drugemu?! Se pogledati, nasmehnuti, pokimati, nameniti prijazno besedo, zanimanje, vljudnostno frazo. In ni čudno da je toliko osamljenih, čeprav niso sami.

II.4.) SPREMEMBA DRUŽBENEGA REDA

Ob vedno hitrejšem tempu življenja, je k zaostitvi osebne situacije mnogih naših ljudi doprinesla tudi sprememba družbenega reda, ki se je v Sloveniji zgodila v letih 1990/91 z odcepitvijo od Jugoslavije, svobodnimi parlamentarnimi volitvami in uvedbo tržne ekonomije. Vse to je bistveno vplivalo na spremembo dinamike odnosov med posamezniki in skupinami.

V komunizmu naravnani socialistični družbeni red se je po Titovi smrti naglo sesul sam vase. Vzdrževan s strahom, nasiljem, nenehnim iskanjem zunanega in notranjega sovražnika, se je v boju za socialistično dediščino, položaje in materialno bogastvo dokončno razgalil kot zlagan, zločinski in totalitaren režim. Od komunistično socialistične etike in v bojih prekaljenega tovarištva je ostalo pravo pogorišče vrednot. Tako se je mnogim prepričanim socialistom in komunistom porušil »svet«, nekateri so se z njim vred zrušili, drugi pa šli ponovno v boj na okope starih razhajanj. Seveda so jim pri tem pomagali predstavniki s strani prejšnjega režima zatiranih, ki so z demokratizacijo družbe dvignili glave, vstali, mnogi pa

ponovno stisnili pesti za popravo pra-starih krivic in dokončanje bojev z drugačnim koncem. Tako še deset, petnajst oz. dvajset let po osamosvojitvi govorimo (ugibamo) o dokončanju bratomorne vojne, ki se je bila že znotraj NOB in prva leta po vzpostavitvi »Titove Jugoslavije«. Ob vsakem pomembnejšem vprašanju ki ga rešujemo z izjasnjevanjem absolutne večine v parlamentu ali volilnega telesa na referendumih in volitvah, smo priče zaostrovanj ki se jasno oblikujejo v dva bloka, na levo in desno, na sile »kontinuitete« in sile »pomladi«, na rdeče in one druge. Pri tem seveda ne gre za skrbno ravnanje z brazgotinami in drugimi posledicami starih ran, temveč za neusmiljeno drezanje na najbolj boleča mesta, zaradi česar ne trpijo le »stari pohabljeni«, temveč prihaja do vedno novih žrtev in svežih ran.

Proces demokratizacije z lastninjenjem in tržno ekonomijo je sprostil osebno iniciativo, ki pa je od dokaj enotne vizije večine državljanov kmalu pripeljala do spoznanja, da načela »enakih možnosti«, »prostega trga«, »zasebne lastnine«,... vodijo do vedno večjega razslojevanja in razlik med nami. Pokazale so se prednosti tistih posameznikov in skupin, ki so v spremenjene razmere vstopili z več kapitala, s pozicijami moči, z zvezami, s političnimi izkušnjami in s pragmatičnim pristopom (znajdi se, neumen je kdor ne izkoristi priložnosti, kapital je moč). Pa tudi sicer so se mnogi počutili nesposobne in prikrajšane ob uspehu drugih, da o čisto normalnih čustvih zavisti sploh ne govorim. Nič kaj ne gre zavidati nosilcem in predstavnikom tranzicije, ki so po eni strani gradili novo družbo, odnose na novem vrednostnem sistemu, za očmi javnosti pa delovali v smeri čim prejšnje vzpostavitve kapitalskega ravnovesja in to (včasih in kdo) v popolnem nasprotju z vrednotami ki so jih javno deklarirali. V zadnjem obdobju smo priče popolne sprostitve strasti, ko je za doseganje določenega cilja dovoljeno (opravičeno, tolerirano, spregledano) praktično vse.

Politične, vedno bolj pa tudi ekonomske (in druge)elite so deloma z javnim (institucionalnim) deloma pa tudi skritim delovanjem (lobiji, mreže, kriminalne združbe) prevzele ključne pozicije moči, stanove in organe, od lokalnih do vladnih oz. državnih služb in uradov.

Po dvajsetih letih brezkompromisne tekme (ki je bil včasih bolj boj kot športni obračun) ugotavljamo, da se je pozitivni naboj osamosvojitve in tranzicije izpraznil. Da so vse opcije bolj ali manj (enako) kompromitirane, da ključne državne institucije ne delujejo v dobro večine državljanov, temveč v korist enih in drugih elit, ki se v ohranjanju trenutnega stanja evidentno podpirajo.

II.5.) SPLOŠNA KRIZA VREDNOT

Upam si ponoviti, da se slovenska družba v tem trenutku nahaja na pogorišču svojih vrednot. V zadnjem letu je dobesedno z najvišjega mesta v državi razglašen »prosti lov«, ko je dovoljeno praktično vse, z močjo zvez in kapitala pa se da skoraj popolnoma zaščititi pred »roko pravice«. Zaklinjanje najodgovornejših v državi na »svojo vest« nam državljanom prav nič ne vzbuja upanja, saj v trenutku odločanja nimamo niti deklariranih vrednot po katerih naj bi se posamezna vest (politik) ravnala, niti korektivnega sistema in sistema sankcij ne, ki bi zagotavljala uravnavanje posameznikove vesti v primerih nezaželenih odklonov. Tako pa se niti ne moremo preveč jeziti nad ekscesnostjo posameznika, ki se je javno zadušal da bo ravnal po svoji (npr. »lopovski«) vesti. Resnični ateisti in brezvestni posamezniki so tako celo v prednosti pred ostalimi, saj jih vest (taka kot jo imajo) ni ne »peče«. Arogantno in vzvišeno ravnanje (govorjenje) v zadnjem času obtoženih posameznikov lepo ilustrira stanje, ko izražajo ne samo prepričanost da niso storili nič nezakonitega (niti nemoralnega), temveč se zmrdujejo nad tem da ostali nismo zadovoljni z drobtinicami od njihove bogato obložene mize. Popolnoma odsotna oz. disfunkcionalna vest.

Sprejemajo oz. vzdržujejo se luknjičasti zakoni, ustava je postala rekvizit (kot zastava, grb, himna), o vsebini in tolmačenju katerega lahko razpravlja vsak. Izgubila je pozicijo najsvetejše narodove in državne zbirke pravil in vrednot, po katerih želimo živeti in delovati. S propadom prejšnjega režima in države, smo žal poteptali tudi tiste vrednote, ki so nastajale skozi zgodovino ne samo našega naroda, temveč človeštva nasploh. Kot da so pravičnost, poštenost, dobro delo(vanje), tovarištvo, solidarnost in druge last zgolj kakega prepričanja, filozofije ali politične usmeritve. Izogibamo (sramujemo) se krščanske evropske kulture in tradicije. Nasploh zgleda, kot da pozabljamo »odkod smo« in »kam gremo«, tukaj in sedaj pa je dovoljeno vse, kar si je posameznik sposoben zagotoviti ne glede na posledice in druge.

Čeprav sodobne humanistične znanosti enoznačno priznavajo trojnost človekove narave, je duhovna plat (ob telesni in psihični) milo rečeno zapostavljena. Vprašanja smisla (poslanstva, življenja in smrti), transcendence in religioznosti so podcenjena, da ne rečem ignorirana in zasmehovana. Ker pa še tako »modernejši človek« ne vzdrži s praznino v sebi (niti v viziji svoje prihodnosti, po smrti) je potreba in stiska ljudi zaradi tega enormna. Zaradi že prej omenjenega negativnega odnosa do krščanske (in predkrščanske) evropske tradicije, so vedno

bolj čislane številne duhovnosti daljnega vzhoda. Sam se večkrat milo izrazim, da po nepotrebnem, saj se z vrnitvijo k narodovim koreninam in duhovni ter kulturni tradiciji srednje evropskega prostora lahko učinkovito pomirimo (s seboj, sočlovekom, naravo, Bogom), nahranimo z (L)ljubeznijo in napolnimo z (U)upanjem.

II.6.) GLOBALNA – SVETOVNA KRIZA

Slovenski človek po svojih osnovnih značilnostih (razmišljanja, delovanja) seveda ni bistveno drugačen od ljudi drugod po svetu. Zato se problematika, ki jo v domačem okolju zelo močno čutimo, kaže tudi drugod. V isti ali podobni obliki.

Razvoj dogodkov zadnjih dvajsetih let v naši domovini je v letu 2008 »lepo« dopolnil izbruh svetovne ekonomske krize. Tako čutimo posledice ne samo lastnega, ampak kar svetovnega pohlepa, prevar in neupravičenega bogatenja, krivične delitve dobrin ter neodgovornega ravnanja s surovinami in naravo nasploh.

Okoriščanje enih na račun drugih brez upoštevanja mnogoterih posledic, teptanje osnovnih pravic in zatiranje, revščina, lakota in množične bolezni lebdiyo nad človeštvom kakor apokaliptični jezdec in grozijo s kataklizmami planetarnega obsega.

Zato ni čudno, da se ogroženi posamezniki, skupine, narodi in države bolj po instinktu (preživetveni nuji) kakor premisleku (politiki) borijo za sebe in svoje pravice z vsemi sredstvi.

Z nepremišljenim ravnanjem (koriščenjem resursov, industrijo, odpadki) ogrožamo obstoj življenja (naših potomcev) na zemlji.

Ob takem scenariju je pravzaprav težko ostati optimist, zaupati v življenje, zmago razuma in odgovornosti. Niso več tako redki posamezniki, ki ne želijo v ta(k) svet roditi otroke. Pa naj bo taka odločitev še tako skregana s preživetveno logiko (ali/in zaupanjem v človeka in Boga), se jo ob poglobitvi v svetovna (planetarna) dogajanja da razumeti.

III. NAČINI ODPOVEDOVANJA - STISKE SODOBNEGA ČLOVEKA

Zdravje danes razumemo mnogo širše kot le odsotnost bolezni. Zdrav človek se kot tak zaznava in počuti v vsej svoji celovitosti (bio-psiho-socialno bitje) in specifičnostih, v svojem življenjskem kontekst in toku svojega življenja. Zmore uravnati hkratno delovanje rizičnih in zaščitnih dejavnikov, tako da ohranja ravnovesje med obremenitvami in sprostitvami, vitalnostjo in ranljivostjo. Zdrav človek je sposoben s pomočjo lastnih premostitvenih potencialov, z lastno kompetentnostjo in lastnimi resursi regulirati in ob(pre)vladati trenutne probleme ali kritična stanja. S problemi ravnati, jih obvladati (ravnati z njimi) in jih premostiti. S tem pa (s pomočjo svojih telesnih, duševnih, psihičnih, socialnih in ekoloških potencialov ko-kreativno in konstruktivno) razviti občutek lastne koherentnosti, smiselnosti, integritete in blagostanja, kar pa praviloma spremlja dobro imunološko in fizično zdravstveno stanje (ni pa nujno- npr. zdrava osebnost človeka v invalidskem vozičku).

III.1.) Na splošno beležimo porast bolezenskih stanj praktično vseh delov populacije:

-otroci

- problemi imunskega sistema (neodpornost-pogosto zbolevanje, prepogosto uživanje antibiotikov ; alergije- preobčutljivost na različne substance)
- prirojene anomalije -invalidnost
- specifične potrebe in težave
- nesamostojnost, razvjenost
- pomanjkljiva osnovna socializacija (en otrok, nič družjenja, TV-računalnik)
- razrvane družine (enostarševske, ločitve, ločevanje generacij)

- mladina

- motnje hranjenja,
- droge

- samopoškodbeno vedenje
- socialne fobije
- pomanjkanje delovnih navad
- šibki ego-problemi identite
- ujetost v matične družine-mama servis, materialna odvisnost, prolongiranje študija, problemi zaposlovanja
- depresije
- brezperspektivnost, bivanjski vakuum, nesmiselnost življenja,
- samomorilnost,umiranje na cestah

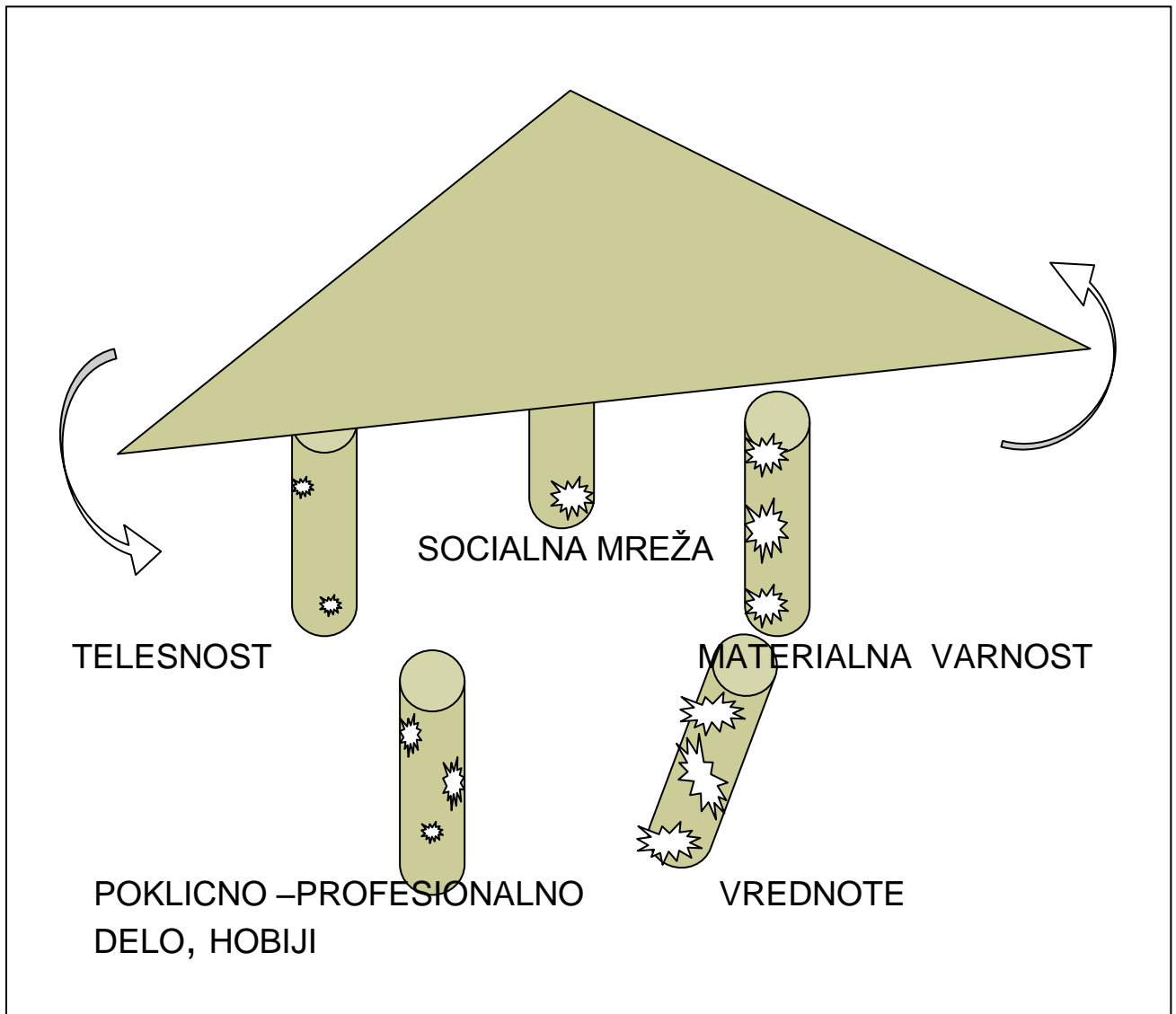
-srednja generacija

- problemi ob ustvarjanju družine; problemi partnerskih zvez, problemi z otroci ki odhajajo in z otroci ki ostajajo
 - stres in psihosomatske motnje (bolezni) kot posledica stresa (kariera, sanjska služba, vzdrževanje standarda)
- izgorelost, pregorelost,
- brezposelnost, občutki nekoristnosti, nesposobnosti, nemoči, izkoriščenosti, krivičnosti, mobing na delovnem mestu
- zdolgočasnost, bivanjski vakuum, nesmiselnost življenja
- depresije, alkoholizem
- strah- fobije, ansioznost
- šibki ego-problemi identite
- samomorilnost,umiranje na cestah

-starejša generacija

- strah pred upokojitvijo,
- bolezni, odpovedovanje organizma, odvisnost od drugih
- izguba partnerja, prijateljev, osamljenost
- čakanje na smrt- strah pred smrtjo

III. 2.) Kateri stebri identitete našega današnjega človeka so najbolj načeti ?

TELESNOST

Je verjetno med najmanj prizadetimi stebri »zgradbe« naših ljudi. Čeprav zglada kot da smo vedno bolj bolni, v resnici medicina, druge znanosti, stalna rast življenjskega standarda in ozaveščenost ljudi, še nikoli prej niso omogočali takšno skrb za zdravje in takšno kvaliteto skrbi, kot je (možna) danes pri nas. To se kljub neizbežnemu »staranju materiala«, boleznim »moderne dobe« in disfunkcionalnostim jasno beleži v statistikah vedno manjše umrljivosti novorojenčkov, daljšanja življenjske dobe ter večje mobilnosti in funkcionalnosti na stara leta. Veča se ozaveščenost ljudi glede skrbi za svoje zdravje, spreminja se odnos do hrane, vedno več ljudi se rekreira, hodi v različne fitnes studie, na različne oblike sproščanja v skupinah in pod strokovnim vodstvom...

SOCIALNA MREŽA

Predstavlja steber, ki je zaradi sodobnega načina življenja, hitrega spreminjanja vrednot in medgeneracijskih premikov pri mnogih ljudeh načet. Današnji otroci so večinoma bolj člani različnih virtualnih mrež, kot pa resničnih skupin, klap, društev in gibanj. Če upoštevamo še pomanjkanje sorojencev je jasno, zakaj se vedno več otrok všola pomanjkljivo osnovno socializiranih in niti nekajletno osnovno šolanje (prva in druga triada) tega ne uspe nadoknaditi.

Pri starejših otrocih in mladini se zaradi čislane tekmovalnosti in zahtevane učinkovitosti na to kaj hitro nacepi še egoizem in elitizem, pa zdravega druženja z razvijanjem tovarštva skoraj ni več. Tozadevno učinkovite so le še marginalne in kriminalne združbe.

Z odraščanjem se že omenjena vprašanja samo stopnjujejo, tako da se odrasli »mrežimo« bolj ali manj le z vidika koristi in doseganja individualno zastavljenih ciljev.

Sorodstvena druženja, vaške, in ulične povezave (druženje, dogodki, prireditve,...) pa so bolj stvar obujanja spominov, želja in fantazij kot pa živih projektov.

Ne samo v naših učbenikih iz prejšnjih socialističnih časov, na splošno velja, da je družina »osnovna celica vsake družbe«. Pri tej trditvi običajno mislimo vsaj dvoje; da se človeški rod ohranja s potrebno skrbjo družine za tako zelo neboljane človeške »mladiče«, hkrati pa družina v sodelovanju z drugimi družbenimi institucijami izvaja socializacijo svojih potomcev vse do stopnje, ko se lahko kot koristni odrasli posamezniki vključijo v družbena dogajanja. Preprosto rečeno, družina naj zagotavlja reprodukcijo otrok in njihovo

izoblikovanje v zasebno srečne in družbeno koristne ljudi. Seveda naj bi imela družina tudi druge funkcije, a ta je v ospredju.

Taka opredelitev družine in njenih osnovnih nalog je dokaj tradicionalistična, za marsikoga celo zastarela. Za moderno in postmoderno družbo postaja strateško izhodišče vse bolj posameznik. V ospredje pa stopajo njegove individualne pravice, težnje in prosperiteta. Pomen družine pa postaja vse manjši. Kar pa ima, to že lahko trdimo, svoje zelo temne strani in negativne posledice.

Družine so postale zelo nestabilen način skupnega življenja.

Že osnovni dogovor za to vrsto so-bivanja pogosto ostaja »v zraku«. S poroko sklenjenih zakonskih zvez je vedno manj, izvenzakonskih skupnosti pa vedno več. Strinjam se s pogostim odgovorom na moje vprašanje: »Kaj pa poroka?«, da:.. »to še ni zagotovilo za trden zakon in družino«. Ima pa poroka, torej sklenitev zakonske zveze pred tretjo osebo, državo in Bogom za trdnost zveze velik moralni in simbolni pomen. Vendar na tem mestu ne želim problematizirati izven zakonskih skupnosti. Največji problem na tem področju predstavljajo razpadajoče družine, pa najsi gre za poročene partnerje, »koruznike« ali katero drugo obliko modernega so-bivanja. Kot psiholog in psihoterapevt spoznavam bolečine zapuščenih, prevaranih, prizadetih, osamljenih..., tako staršev, kot otrok. Vsi trpijo, vsak po svoje, najbolj pa me prizadenejo usode otrok iz teh družin. Še posebej zato, ker so otroci »najšibkejši člen verige«, ker pogosto (sploh najmlajši) ne razumejo za kaj sploh gre, ker trpijo zaradi travm svojih staršev in večkrat dejansko izgubijo naklonjenost oz. ljubezen posameznega starša.

Da ne omenjam čisto praktičnih posledic razpada družine kot so: preselitev in s tem izguba prijateljev, novo okolje, nov šolski okoliš, novi družinski člani, ali odselitev dela družine- sam v sobi, problem z varstvom, znižanje življenjskega standarda, nadležno zanimanje okolice za dogajanje, neprijetna vprašanja, (za)sramovanje, ... In ob tem pospravljanju »razbitin« bivša partnerja največkrat ne zmoreta več tako konstruktivno sodelovati, da bi se še lahko ustrezno dogovarjala okrog skupnih projektov. Običajno se zalomi pri premoženju in otrocih. Kar pogosto namreč naletim na izraze: »moj otrok«, »jaz skrbim za njega ali njo«, »jaz sem ga ali jo rodila«. Kakor da gre pri otrocih za običajno lastnino. Za katero se lahko borim, dokažem da je nekaj moje in s tem počnem kar hočem. Lahko jo tudi uničim, da ne bo ne moje in ne tvoje. In če tega ne morem imeti jaz, tudi ti tega ne boš imel ali imela. Otroci pa niso običajen projekt, ki ga lahko začasno postavimo na stranski tir, ali celo od njega odstopimo; če zmanjka volje, denarja, interesa ali ljubezni.

Družine z enim otrokom predstavljajo manj kvalitetno socializacijsko okolje, družine brez otrok pa so z reproduktivnega vidika za družbo jalove.

Naše tipične družine zadnjega desetletja so družine z enim otrokom. En otrok se rodi »zrelim« staršem, ki predhodno poskrbijo za »vse«; to pomeni za lastno izobrazbo, službo, stanovanje, standard..., potem šele pride otrok. Argumenti za omenjeni pristop so lahko zelo prepričljivi, npr. da otrok ne bi bil za kaj bistvenega prikrajšan, da bi odraščal v čim boljših okoliščinah in razmerah, ..In ko se otrok rodi v »idealne« razmere, včasih zelo hitro, ponavadi pa čez čas ugotavljamo, da za prej opisane razmere oznaka »idealno« sploh ne velja. Da za otroka (sploh prvega) ni dobro, da se rodi staršem blizu štiridesetih let, saj po pravilu tako pozno rojeni prvorojenec ostane sam, brez bratov in sester. Kar v današnjem času za mnoge pomeni, da bodo odraščali v pogojih inkubatorja (pretirano zavarovani pred vsemi nevarnostmi in z zagotavljanjem vsega možnega- ne le potrebnega), brez možnosti najzgodnejše socializacije ob sorojencih v matični družini, torej brez osnovnih in za kasnejše življenje prepotrebnih izkušenj rivalstva, uveljavljanja, solidarnosti, potrpljenja, odpovedovanja, odgovornosti in še česa.

Starši pri štiridesetih, so praviloma že v letih ko se težko odrečejo komoditeti, redu, določenim užitkom, karieri, zato se nekateri takrat otroku enostavno odpovejo. Začnejo preračunavati; če se otrok sedaj rodi, bo čez petnajst let srednješolec/ka in joj, takrat bom jaz že star/a petinpetdeset let....in vizija postane tako nesprejemljiva, da se nekateri otroci tudi zato ne rodijo.

Žal v praksi vidimo, da se ravno po temeljitih »predpripravah« na otroka, pogosto zgodi najhujše ali najmanj zaželeno, da otroka takrat ko končno napoči čas ni (več) mogoče kar tako spočeti. Da se pogosto pojavi problem nezmožnosti zanositve iz različnih razlogov. Razočaranja teh nesojenih staršev so velika, včasih prave tragedije. Časa za iskanje rešitev pa ravno zaradi starosti (pre)malo.

Za večino današnjih družin torej velja, da so nepopolne. Ali so enostarševske, ali družine z enim oz. brez otrok, ali brez potrebne povezanosti s starimi starši in drugim ožjim sorodstvom.

Tu se dotikam še enega velikega in po mojem mnenju pomembnega problema, namreč problema solidarnosti in medsebojne pomoči med generacijami in znotraj sorodstva. Družbeni razvoj v preteklih desetletjih, dvig splošnega življenjskega standarda in premik vrednot od skupnosti (družine) k posamezniku, so botrovali tudi razkolu generacij. Da poenostavim, privoščili smo si lahko, da (pre)živimo drug brez drugega. Da smo osvojili slogan »Stari in mladi ne gredo skupaj«. Če si lahko to privoščimo, zgleda da je res enostavneje živeti ločeno, kot pa truditi se za sožitje in skupno dobro vseh. Tako smo

predvsem z vidika posameznih koristi (in koristi posameznika) ločili generacije. Negativne posledice tega pa se vedno bolj drastično kažejo ne samo v odtujenosti generacij (npr. debatah katera generacija živi na račun katere, osamljenosti, materialnem pomanjkanju,...), temveč tudi v vedno večji osebni neobčutljivosti za potrebe bližnjega, v distanciranju do družinskih problemov oz. problemov posameznika, slabi rodbinski povezanosti, izumiranju družinskih tradicij, nejasnih identitet, do novejših pojavov izmaličenega odnosa do vzgoje in skrbi za otroke, bolezni, staranja in smrti.

Sodoben način življenja generira odsotnost in odtujenost posameznih družinskih članov.

Mnoge sodobne družine, čeprav v osnovi popolne, dejansko funkcionirajo brez posameznih družinskih članov. Ločevanje generacij sem omenil že prej, sedaj imam v mislih številne očete (redko matere), ki so zaradi zaposlitve ali narave dela veliko zdoma. Ki se v družine vračajo ob večjih praznikih in dopustih, v najboljšem primeru ob koncih tedna. Tako da je preostali starš medtem (v glavnem) za vzgojo in ostale obveznosti sam. Pa saj ugotavljamo, da lahko tudi take družine dokaj dobro funkcionirajo. Žal prihaja običajno do problemov takrat, ko so pa vsi skupaj. Ko bi se torej morali po pravilu imeti lepo in skupaj uživati, pa tega niso vajeni in ne znajo. Žalostno. Še bolj žalostno pa je v družinah, kjer posamezniki niso fizično trajneje ločeni, so pa veliko zdoma predvsem pa psihično odsotni. Torej tam, kjer se od jutra do večera dela, drvi (z enega na drugi kraj ali od ene k drugi obveznosti), ko pa družinski člani končno le pridejo skupaj, pa drug za drugega nimajo več veselja, moči, kaj šele potrpljenja in naklonjenosti. Zato se psihično distancirajo, od posameznih članov (partnerja, otrok) družine in svojih nalog ter dolžnosti v njej. V teh družinah prihaja do nezdravih nesorazmerij (npr. vsa skrb za otroke in vzgojo je na materi, pretežna skrb za denar in standard na očetu, otroci morajo prevzemati vloge staršev, biti odgovornejši in samostojnejši kot zmorejo...), neizbežno se stopnjuje nezadovoljenost, prej ali slej pa zavлада razklanost med težnjo biti skupaj in se drug drugega veseliti ter strahom kako bo zopet, ko bomo vsi skupaj. Razdvojenost in strah pa ne pomenita nič dobrega, dolgoročno vsekakor trpljenje, v najslabšem primeru pa bolezen ali kako drugo tragedijo. Slab (ne dovolj kvaliteten) partnerski odnos in neučinkovita vzgoja pa sta kar standardni, da ne rečem vsakdanji posledici takega načina življenja in medsebojne odtujenosti družinskih članov.

Vsekakor bi bilo potrebno dati družini in vzgoji v družbi pomembnejše mesto. Čeprav so nas pogosto polna usta poveličevanja družine, pa poudarjanja vzgojnih elementov v sistemih odraščanja in šolanja, tega v vsakodnevni praksi ni čutiti dovolj. Bolj kot družinske vrednote in oblikovanje osebnosti (človeškosti) so čislani individualizem, tekmovanje, bogatenje, elitizem. **Torej je tukaj najprej problem v vrednostni (dez)orientaciji**

družbe. Ni zaslediti enoznačne in jasne opredelitve vrednot, ki bi jih naj družba favorizirala in zasledovala (udejanjala z zakoni in sistemskimi rešitvami), niti dovolj pomembnih posameznikov (ki jim ljudje verjamejo in sledijo) in strokovnjakov, ki bi jih propagirali. Ni deklarirane družbene vrednostne orientacije in ni dovolj angažiranega javnega delovanja v tej smeri ! Primarni problem je torej odsotnost jasne vrednostne orientacije družbe, sekundarni problem pa premalo delovanja v želeni smeri.

Premalo je posameznikov in ustanov, ki bi s svojim osebnim poslanstvom ali poslovno dejavnostjo podpirali družino kot najpomembnejši element človeške združbe (sistema in države), učili za starševstvo in vzgojo ter delovali pretežno (ali vsaj tudi) preventivno. Strokovnjaki zdravniki, psihologi, sociologi, socialni delavci, filozofi, teologi in drugi se v okviru zdravstva, šolstva, sociale in drugih inštitucij sistema ukvarjajo predvsem z reševanjem akutnih primerov, posameznikov, življenj. Za preventivo pa ni časa, plačila ali drugih možnosti. Zato je neprecenljiv angažman tistih, ki ponujajo in izvajajo šole za starše, programe za kvalitetno partnerstvo in osebno rast, treninge nenasilne komunikacije, razvijanje socialnih veščin, empatije, asertivnosti,... Te storitve so po mojem mnenju za odraščanje sedanjih generacij posebnega družbenega pomena. Kot take bi morale biti opredeljene in temu primerno umeščene v sisteme družbe. Družbeno neodgovorno je, da se s tem ukvarjajo predvsem naključni posamezniki, nevladne in karitativne organizacije, institucije sistema pa ne dovolj.

Družba oz. družbeni sistem lahko v veliki meri vpliva na kvaliteto življenja državljanov, v največji meri pa vsak (državljan) sam. Zato je smiselno in racionalno več vlagati v formiranje zdravih družin, kompetentnih staršev, vzgojiteljev in drugih, ki delajo z otroci in mladino.

Da na koncu ob množici so-bivajočih ne bomo drug od drugega vedno bolj odtujeni in osamljeni.

MATERIALNA VARNOST

V zadnjem obdobju smo priče drastičnemu majanju tega stebra pri mnogih ljudeh. Že sam prehod v kapitalistični družbeni sistem in tržno ekonomijo, ter lastninjenje so povzročili drastične spremembe znotraj gospodarstva, trga dela. Odnosi v delovnih sredinah so se zelo spremenili, veliko »socialističnih« podjetij je šlo v stečaj, določena področja (bazeni) npr. Maribor oz. tamkajšnji prebivalci, so bili s propadom celih industrij še posebej prizadeti. Priče

smo bili pravim tragedijam posameznikov ali celih družin, ko so se ljudje naenkrat počutili odveč, manjvredne, nesposobne, ali ko so bili naenkrat materialno ogroženi.

Izčrpavanja podjetij z namenom kasnejših prevzemov je omogočilo bogatenja posameznikov in osiromašilo množice. Zato smo priče ponovnemu razmahu revščine, materialne prikrajšanosti, predvsem pa psihološkega občutka krivičnega delovanja in razmerij v družbi. Pri večini prizadetih je dandanašnja revščina vendarle nekoliko prijaznejša kot tista ki se je spomnimo izpred petdeset in več leti, vendar občutki prikrajšanosti, krivičnosti in brezupa niso nič manjši.

Da je dela pravzaprav kar precej na razpolago, da se da zaslužiti za golo preživetje, ob današnji stopnji razvoja (naše) ekonomije in družbe ne pomeni veliko, saj so se močno spremenili kriteriji sprejemljivosti in vrednote. Tako da občutki prikrajšanosti, stiske in trpljenje posameznikov zato niso nič manjši.

POKLICNO DELO, HOBIJI

S problematiko, nakazano v okviru prejšnjega stebra, je povezano tudi poklicno profesionalno delo, oz. zadovoljevanje potreb poklicne identitete in profesionalne rasti. Mnogim so se v zadnjem obdobju zrušile življenjske sanje, ali pa so »prazni v sebi«, ker zaradi izgube službe ali drugih okoliščin ne morejo živeti svojega poslanstva. Tradicionalno stremljenje k šoli-poklicu-službi-upokojitvi je v temelje ogroženo. Pravilo, da v poklicu za katerega si se izšolal dočakaš (dodelaš) upokojitev, pa postavljeno na glavo. Saj je dandanes, dobiti zaposlitev v poklicu bolj stvar sreče kot realnih možnosti, mnogi upokojitve ne dočakajo, ali pa na zavodu za zaposlovanje. Iluzija, da boš v penziji lahko užival (če ti že prej ni bilo dano), pa je itak dokončno padla. Saj si s povprečno penzijo ne moreš plačati niti solidnega doma za ostarele, kaj šele privoščiti kaj več (nadstandarda, potovanja,...).

Hobiji, ki po svoji opredelitvi pomenijo veselje, zadovoljstvo, »polnjenje akumulatorjev, sprostitvev, ..., pa so tudi pogosto vezani na sredstva, na denarne zmožnosti posameznika. Žal pa si mnogi ne privoščijo (ne živijo) niti tistega, kar jim okoliščine omogočajo (uživanje v naravi, druženje, prostovoljno delo, ...), ker jih razočaranja, travme, občutek sramu in še kaj popolnoma dotolče. Zaprejo se za polkne ali rolete svojih stanovanj in hiš, prekinejo stike in se izolirajo, ter s časoma bolj ali manj samo še vegetirajo.

VREDNOTE

Sedaj že lahko trdimo, da je po splošnem prepričanju, ta steber v celoti gledano najbolj načet in pri današnjem slovenskem človeku najpogosteje razpadajoč, trhel ali vsaj majav.

Proces moralnega in etičnega hiranja (propadanja) je bil prisoten že ves čas od vzpostavitve prejšnjega režima, saj je bil vzpostavljen (vsaj deloma) na laži, prevari in teptanju osnovnih človekovih pravic. Praksa, ki se je z leti vzdrževanja sistema vedno bolj oddaljevala od deklariranih socialističnih in komunističnih vrednot (človek je pokvarljiva roba, še posebej če sistem to omogoča in se posameznik(a) ne brzda) pa je prispevala k vedno hitrejšemu sesuvanju sistema (in vrednot).

Osamosvojitvev in sprememba družbenega reda (prehod v kapitalistični sistem lastništva in funkcioniranja gospodarstva, tržno gospodarstvo) je dala zeleno luč za začetek (odkrite) tekme med skupinami in posamezniki, tako za bogatenje in pozicioniranje, kakor tudi za obvladovanje celotnih področij družbenega funkcioniranja (bančništvo, sodstvo, policija, ...). In kar je (vsaj meni) zelo tragično, so morali posamezniki in skupine, ki so se spustile v to tekmo z legitimno (na svobodnih in demokratičnih volitvah) osvojenih pozicij (vendar brez zvez, političnih izkušenj in kapitala), da bi čim prej prišli do vsaj izenačujočih možnosti še bolj neusmiljeno »lastniniti«, polniti račune v tujini, politično kadrovali, sprejemati luknjičave zakone, ..., hkrati pa kazati na kriminalnost in nemoralnost ravnanj drugih političnih opcij, skupin in posameznikov. Ta (potrebna?) dvoličnost je zagotovo prispevala k hitrejšemu moralnemu in etičnemu propadanju slovenske post-tranzicijske družbe, ki je ob sovpadajoči svetovni (globalni ekonomski) krizi privedla do trenutne hude apatičnosti in prevladujočega brezupa množic. Tragično je, da je tisti del slovenske družbe (seveda ne vsi), ki je pod pritiski in trdo peto prejšnjega režima ohranil svojo etično in moralno držo (v največjem številu so to bili verniki, kristjani), v tem obdobju »prostega lova« izgubil stik s svojo vestjo, sicer deklarirano etiko in Bogom.

Resen problem predstavlja mnogim že omenjen brezup, občutek da ničesar ni mogoče spremeniti in sploh, da posameznik ne more vplivati niti na (nujne) spremembe v družbi niti na izboljšanje lastnega položaja. Zdi se, da ni na vidiku ne posameznika (izvoljenega predstavnika ljudstva, strokovnjaka oz. človeka, ki bi mu preprosto zaupali), ne skupine oz. gibanja (ali ideologije) ki bi ljudi navdajala in vedrila z upanjem.

Ker gre pri pojavu množičnega širjenja depresije (razočaranje, malodušje, brezup) za zelo kompleksen družbeni in krati vedno tudi oseben problem, mora biti reševanje oz. preprečevanje le-tega večplastno. Država s svojimi institucija skrbi za splošne okvirje

funkcioniranja svojih državljanov. Zato seveda, ker ima vpliv na mnoge elemente življenja posameznikov; od splošne družbene klime, do pravične, solidarne in pravne države, socialne varnosti, zaposlitvene politike, prevladujočih vrednot in še marsičesa.

Zato bo v največji meri vsaj na srednji rok lahko vplivala na bolj optimistično razpoloženje v družbi, na manj »depresije« in na nižanje samomorilskega količnika, če bo z ustrezno zakonodajo in delovanjem inštitucij ustvarila takšne pogoje življenja v njej, da bodo (ponovno) čislane poštenost, pravičnost, enakopravnost -da bo načelo »enake možnosti za vse« res delovalo, delavnost, solidarnost (tovarištvo), skromnost (do soljudi in sveta-narave), da bo človeku in človeškemu življenju vrnjeno dostojanstvo, da bodo največje in resnične vrednote zopet »svete«, potem bo ponovno zavladal optimizem, upanje v prihodnost in prepričanje, da je življenje vredno in lepo, pa čeprav nimamo čisto vsega kar bi radi imeli (imajo pa npr. sosedge) in četudi nismo prvi in najboljši.

Potrebno bo počistiti, na novo postaviti in stabilizirati (utemeljiti) vrednostni sistem (steber) naše družbe, za vzgled in pomoč posameznikom, ki se majejo in sesuvajo, da bodo spet prišli do trdnih tal pod nogami, jasnih misli in ljubečega srca.

POVZETEK

Živimo v času, ki ga označujeta izredna kompleksnost družbenih, gospodarskih in političnih dogajanj, ter izreden tempo razvoja in spreminjanja razmer. Od hitrega tempa izgublamo stabilnost (tla pod nogami), kompleksnost pa se že dve leti (boleče) reducira z vsesplošno svetovno krizo. Slovenske razmere pa so dodatno zapletene zaradi specifično naših okoliščin; osamosvojitve, spremembe družbenega reda, vzpostavljanja demokracije in lastne države, privatizacije, ... Soočeni smo torej z obsežnimi spremembami, ki zahtevajo visoko stopnjo prilagajanja, mnoge od teh pa niso prijetne niti zaželeno, mnoge tudi ne v skladu s pričakovanji posameznikov.

V takih okoliščinah je vedno več ljudi v materialnih, socialnih in duševnih stiskah. Zato je razumljivo ne samo težko- prava umetnost ohraniti trden vrednostni sistem, duševno zdravje, notranji mir in dober občutek za samega sebe. Vsi tisti, ki se ukvarjamo s pomaganjem, zdravljenjem in skrbjo za duševni in duhovni blagor ljudi, pa smo pod vedno večjim pritiskom množice iskalcev pomoči in njihovih grozljivih usod. Pri uspešnem spopadanju z vsem tem imajo s svojo religiozno in duhovno dimenzijo pomembno vlogo tudi kateheti.

ABSTRACT

We live in a time of extremely complex social, economic and political events, quick development and change of conditions. Such fast way of living results in lack of stability and the world economic crisis has in the last two years (painfully) reduced its complexity. Our specific circumstances, independence, change of social order, establishing democracy and our own country, privatisation have lead to an even more complicated situation in Slovene. These massive changes we face require greater adjustments in many cases being unpleasant, unwelcome or not in accordance to one's expectations.

Consequently, more and more people are in material, social and emotional distress. Therefore it is more than difficult to keep a strong value system, mental health, inner peace and a positive self-image. We who help, treat and take care of people's mental and spiritual well-being are under increasing pressure of masses of people in need and their terrible fates. A greater role by successfully handling with this issue also have catechist with their religious and spiritual dimension.

AVTORJEVI ČLANKI NA TO TEMATIKO V OBDOBJU 2004-2010:

Cvetko, Heliodor (2004): Agresivni otroci, Zbornik IZSTOPAJOČI UČENCI: IZZIV ZA UČITELJA, 50. mednarodni kongres SIESC, Maribor.

Cvetko, Heliodor (2005): Skrivnosti učinkovite vzgoje, Gradivo za udeležence seminarja SODOBNE VZGOJNE DILEME, Lenart, 1.10.2005, Rotary klub Lenart-Slovenske gorice, Lenart.

Cvetko, Heliodor (2005): Obrambe in odpori v luči teorije bolezni in zdravja v integrativni terapiji, Zbornik prispevkov SODOBNI TOKOVI V PSIHOTERAPIJI, Četrtri študijski dnevi SKZP, Maribor.

Cvetko, Heliodor (2006). Slovenci v vrtincu naglih družbenih sprememb, 41. študijski dnevi Draga 2006, Opčine pri Trstu

Cvetko, Heliodor (2006) : Vloga primarne preventivne za uspešno soočanje mladega človeka z življenjem, Tiskovna konferenca ob 10. septembru- svetovnem dnevu preprečevanja samomora; Zavod za zdravstveno varstvo Celje, Celje

Cvetko, Heliodor (2006) :Razpadanje družin in »dobro« otroka, Družina, maj 2006

Cvetko, Heliodor (2007): Za strpnost in sožitje med ljudmi, za obstoj človeštva in ohranitev sveta; recenzija priročnika. Od prepira k strpnosti, OŠ Sveta Ana, 2007

Cvetko, Heliodor (2007): Družina, nosilka vrednot, zbornik, 41.pastoralni tečaj, Slovenski pastoralni svet-Maribor, Slomškova družba, 2007

Cvetko, Heliodor (2007): V SODELOVANJU JE MOČ, zbornik prispevkov ob 55.letnici, Maribor, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor, 2007

Cvetko, Heliodor, 16.5.2008, stran 6, vir Mariborski utrip, kolumna, IDENTITETA

Cvetko, Heliodor, 27.6.2008, stran 6, vir Mariborski utrip, kolumna, ALKOHOLIZEM

Cvetko, Heliodor, 5.9.2008, stran 6, vir Mariborski utrip, kolumna, MOJ POGLED

Cvetko, Heliodor, 12.10.2009, Družina danes-ob predlogu družinskega zakonika, Javna predstavitev mnenj, Državni zbor Republike Slovenije, Ljubljana, 2009

Cvetko, Heliodor (2010): INTEGRATIVNA TERAPIJA, Psihoterapija na Slovenskem, zbornik prispevkov, Kranj, Inštitut za realitetno terapijo, 2010